

АКАДЕМИЯЛЫҚ АДАЛДЫҚ – САПАЛЫ БІЛІМ МЕН КӘСІБИ ЖАУАПКЕРШІЛІК НЕГІЗІ.

АКАДЕМИЯЛЫҚ АДАЛДЫҚ - бұл білім алу, оқыту және ғылыми зерттеу жұмыстарында шыншылдықты, әділдікті, жауапкершілікті және сенімдікті сақтауға негізделген қағидаттар жүйесі.

Бұл ұғым сапалы білім мен болашақ маманның кәсіби жауапкершілігін қалыптастырудың басты іргетасы болып табылады.

«Білім туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 1 – бабына сәйкес академиялық адалдық – білім беру процесіне қатысушылар білім беру, тәрбиелеу, оқыту және ғылыми қызметі жүзеге асыру кезінде сақтайтын, олардың мінез - құлқын айқындайтын, адалдық, әділдік, құрмет, жауапкершілік пен сенім қағидларына негізделген нормалардың, қағидалар мен құндылықтың жиынтығы.

Педагог академиялық адалдық мәдениетін қалыптастырудың бірі болып табылады.

АКАДЕМИЯЛЫҚ АДАЛДЫҚТЫҢ НЕГІЗГІ ҚАҒАДАЛАРЫ

- **Өз бетінше орындау:** Барлық емтиханды, сынақты, рефератты басқа біреудің көмегінсіз немесе дайын көшірмесіз жеке орындау.
- **Плагиатқа жол бермеу:** Басқа адамдардың ойларын, ғылыми еңбектерін немесе мәтіндерін пайдаланған кезде міндетті түрде түпнұсқаға (авторға) сілтеме жасау.
- **Әділ бағалау:** Педагогтердің білім алушылардың білім бұрмалаусыз, жеке көзқарастарсыз әділ бағалау.

- **Ашықтық пен сенім:** Оқу процесіндегі сыбайлас жемқорлыққа, парақорлыққа немесе алдауға (шпаргалқа қолдану, біреудің орнына кіру) қатаң тиым салу.

МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

- **Сапалы білім кепілі:** Жалған жолмен алынған баға емес, шынайы еңбек пен ізденіс арқылы қалыптасқан білім ғана бәсекеге қабілетті маман дайындайды.
- **Кәсіби бедел:** Бүгін оқу кезінде адалдық

танытқан білімалушы ертең жұмыс орнында да парасатты, іскер әрі әділ маман болады.

•**Қоғамдық сенім:** Ғылым мен білім жүйесіндегі әділдік жалпы қоғамның дамуы мен сыбайлас жемқорлықпен күрестің негізгі тетігі болып табылады.

Академиялық адалдықты сақтау — бұл оқу мен ғылымдағы әділдік, жауапкершілік және бір-біріне деген құрметті білдіреді. Оны сақтау сіздің біліміңіздің құндылығын арттырып, болашақ маман ретіндегі беделіңізді қалыптастырады.

Академиялық адалдықты сақтаудың негізгі жолдары:

1. Плагиатқа жол бермеу

- **Дереккөздерге сілтеме жасау:** Кез келген ғылыми жұмыста, эсседе немесе рефератта басқа авторлардың идеяларын, сөздерін немесе

деректерін пайдаланғанда, міндетті түрде сілтеме (цитата) көрсетіңіз.

- **Парафраз ережелерін білу:** Өзге автордың мәтінін жай ғана көшіріп алмай, оның мағынасын өз сөзіңізбен өзгертіп жазыңыз (бірақ бұл жағдайда да авторға сілтеме жасалуы тиіс).
- **Өздік плагиаттан қашу:** Бұрын басқа пәнге тапсырған өз жұмысыңызды жаңа жұмыс ретінде қайта ұсынуға болмайды.

2. Емтихандар мен тапсырмаларды әділ орындау

. Шпаргалка мен сыбырлаудан бас тарту:

Бақылау жұмыстары мен емтихандарда тек өз біліміңізге сеніңіз. Технологиялық құрылғыларды (телефон, смарт-сағат) көмекші құрал ретінде пайдаланбаңыз.

. Тапсырмаларды өз бетімен орындау: Оқытушы топтық жұмыс деп нақтыламаса, кез келген үй тапсырмасын немесе жобаны өз бетіңізше орындауыңыз қажет.

. Құрал ретінде қарастыру: ChatGPT немесе басқа AI бағдарламаларын идея іздеу, мәтінді өңдеу немесе тақырыпты түсіну үшін көмекші ретінде

- қолдануға болады

Дайын мәтінді көшірмеу: AI жазып берген дайын мәтінді өз жұмысыңыз ретінде көрсету — академиялық адалдықты бұзу болып саналады. Университетіңіздің AI қолдану жөніндегі ережелерін алдын ала біліп алыңыз.

4. Уақытты тиімді жоспарлау

Студенттердің көбі уақыт тығыз болғандықтан немесе үлгермей жатқандықтан көшіруге бел буады. Тапсырмаларды соңғы түнге қалдырмай, алдын ала орындау — адал жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

5. Академиялық талаптарды зерттеу

- Әр оқу орнының өз Академиялық адалдық кодексі болады. Онда сілтеме жасаудың форматы (APA, MLA, Harvard және т.б.) және ереже бұзғаны үшін қолданылатын шаралар жазылады. Сондықтан бұл ережелермен оқу жылының басында танысып шыққан жөн.

Бұл қағидаларды сақтау тек оқу мәдениетін қалыптастырып қана қоймай, болашақ маман ретінде бедел мен кәсіби этиканы нығайтады. Жауапты болыңыз, білімді құрметтеңіз және жетістік жолын адал еңбектен бастаңыз!